

Estetiska – filosofiska fakulteten
Specialpedagogik

Annette Birgitta Gadde

En studie av några föräldrars syn på delaktighet i förskolan

Parent's involvement in preschool

C- uppsats

Datum: 25 jan 2008
Handledare: Kerstin Bladini

Sammanfattning

Syftet med studien är att undersöka hur några föräldrar beskriver sina upplevelser av föräldrasamverkan i förskolan. Grunden för undersökningen är tidigare forskning och litteratur som skildrar förskolans verksamhet och deras arbetssätt samt rådande måldokument. I studien ingår åtta kvalitativa intervjuer med föräldrar från två kommuner. Intervjuerna har handlat om föräldrarnas beskrivning av sina upplevelser av utvecklingssamtalet och möjligheten till samverkan och påverkan av förskolans pedagogiska arbete. Föräldrarna har sammanlagt erfarenhet från sex förskolor därav två resursförskolor. Studien omfattar förskolan 1-5 år där de flesta barn i dag vistas när föräldrarna arbetar eller studerar. Där kan man dra nytta av en bra föräldrasamverkan för att nå barns bästa möjliga utveckling.

Det specialpedagogiska perspektivet på undersökningen är att all föräldrasamverkan i förskolan främjar barnets utveckling och då inte minst barn med behov av särskilt stöd. Barn med funktionshinder eller andra svårigheter behöver extra stöd och då behöver föräldrasamverkan fungera bra.

Studiens resultat visar att föräldrarna vill ha en nära relation till förskolan, där de vill känna sig delaktiga i sitt/sina barns vistelse. Föräldrarna uttrycker att de har en bra förskola som lyssnar på dem och respekterar deras tankar samt bemöter barnen bra i verksamheten. Föräldrarna vill främst samverka om barnets trivsel och hur det mår på förskolan, mer än om barnen lär sig något. De tycker att lärandet i förskolan kommer som en bonus, det viktigaste för dem är att barnen mår bra och har kul, då anser föräldrarna att de lär sig.

Nyckelord: föräldrasamverkan, delaktighet, pedagogisk dokumentation och påverkan av förskolans verksamhet

Abstract

My aim for this study is to examine what the parent's of the children attending pre-school wants to be a part of, by examining the parent's description of the performance review and what their experience from them was. This study is based on earlier research and literature, which describes the pre-schools activities, how they work and the documented goals they try to accomplish. I also did eight interviews with parents from two municipalities, which I then interpreted based on my experience and understanding. The interviews focused on the parent's description of their experience of how much influence on the work in their child's pre-school. The interviewed parent's have experience from six different pre-schools, two of which are specially adapted to suit the needs of disabled children. The study comprise of pre-schools that handle children who are 1 – 5 years old, since that's where most children are today, when their parents are at work or at school. The parents want to maintain a close relationship to their pre-school. They also want to feel that they are a part of their children's daily life at the pre-school. The parents said that they have a good pre-school that listens to them, respect them and takes very good care of the children. The parents mostly wanted to be a part of their children's well being while they are at the pre-school.

Key words parents involvement, Involvement, pedagogic documentation and influenced by pre-school activities.

Förord

Tanken att skriva en uppsats om föräldrasamverkan i utvecklingssamtalet kom när jag hösten 2006 gjorde en posters presentation om föräldrasamverkan och intervjuade fyra föräldrar på en förskola om föräldrasamverkan.

Jag har haft en ständig press på mig att skriva och det har varit både bra och dåligt.

Jag har vandrat lång väg för att nå målet till en klar uppsats, många gånger jag har känt hopplösheten och tvivlen på att någonsin bli klar. Så har jag känt mig nöjd och skickat mitt manus för att granskas. Vad krävs för att bli godkänd är den ständiga tanken.

Jag har lagt ned mycket tid och engagemang för att få uppsatsen färdig. Jag hade aldrig klarat detta utan allt stöd från min familj, Gunilla Björk, som har korrekturläst uppsatsen, arbetskamrater, handledaren Kerstin Bladini samt alla föräldrar som deltog i mina intervjuer, ett stort tack till er alla.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	1
Syfte och frågeställningar	3
BAKGRUND	4
LITTERATURGENOMGÅNG	8
Föräldrasamverkan i förskolan under 1970- och 1980- talet	8
Delad vårdnad och föräldrasamverkan	11
Internationell utblick	15
Samverkan i utvecklingssamtalet	16
Pedagogisk dokumentation	17
Pedagogisk dokumentation för barn som behöver särskilt stöd.....	19
Föräldrasamverkan för barn med svårigheter	20
METOD	21
Urval.....	21
Genomförande.....	22
Bearbetning	22
Giltighet och tillförlitlighet.....	23
Etiska överväganden.....	25
RESULTATREDOVISNING	26
Föräldrarnas delaktighet i barnets vistelse på förskolan	26
Föräldrarnas upplevelser av den dagliga kontakten i hallen	30
DISKUSSION	31
Referenser	1

INLEDNING

Min uppsats handlar om de utvecklingssamtal som äger rum i förskolan, vilket är en viktig del av den föräldrasamverkan som utgör en del av förskollärarens arbete. Jag har själv en lång erfarenhet av utvecklingssamtal både som förskollärare och förälder och har kunnat följa hur samtalen förändrats över tid. Min undersökning inriktar sig på förskolan 1-5 år. Där vistas idag 78,9 % av alla barn i åldern 1 till 5 år. Förskolan lyder numer under Utbildningsdepartementet och fick sin första läroplan 1998 (Lpfö 98). Det finns cirka 9 400 förskolor i Sverige och där vistas barn mellan 1-5 år. Den största huvudmannen är kommunen (Skolverket 2007).

Föräldrasamverkan i utvecklingssamtalet är det inflytande som föräldrarna kan få, genom att förskolläraren ger möjligheten till föräldrarna att reflektera över förskolans verksamhet, samt att påverka innehållet i det pedagogiska arbetet. Här ska föräldrarna få insikt i det enskilda barnets utveckling och lärande i förskolans pedagogiska arbete (Lpfö 98).

I mitt arbete som förskollärare har jag erfarenhet av samtalen genom att jag mött många föräldrar i förskolan. Även som förskollärare har jag upplevt hur utvecklingssamtalen förändrats genom åren. Där nya studier har lett till förändringar på hur samtalen ”ska vara” och vad man ”ska prata” om. Förändringarna har gått från bedömning av barnet där man pratat om vad barnet kan och inte kan ”Kalle kan inte cykla”. Till att som idag lyfta fram det positiva hos barnet och föräldrarna, för att nå ett bra samarbete med föräldrarna där bästa möjliga utveckling kan ske hos barnet.

Med individuell utvecklingsplan i (IUP) förskolan finns en risk att bedömning av barnen sker, men förskolan ska inte lägga några värderingar i skrivandet. När man skriver om barnet ska man skriva värderingsfritt och påvisa barnets utveckling genom att jämföra barnet med sig själv och ingen annan.

Man ska lyfta fram det positiva hos barnet i en IUP för att påvisa barnets utveckling. Detta är mina egna erfarenheter genom mitt arbete i förskolan där jag är verksam just nu.

I utvecklingssamtalen försöker jag att fråga föräldrarna hur de och barnen upplever vistelsen på förskolan och utifrån detta prata om vad vi har för mål med vårt pedagogiska arbete. Här är det viktigt att lyssna på föräldrarna för att höra vad de vill samverka om och om de har någon oro för sitt barns vistelse på förskolan. Jag tycker att utvecklingssamtalen skall inrikta sig på vad föräldrarna vill med sitt barns vistelse på förskolan, verksamhetens mål och det pedagogiska arbete som man bedriver på den enskilda förskolan. För mig är föräldrasamverkan den kommunikation som sker mellan förskolans personal och föräldrarna, i arbetet runt det enskilda barnet samt i utvecklingssamtalen, även vid föräldramöten och andra sammankomster på förskolan. Under dessa sammankomster med föräldrar och personal skapas möjligheter till samverkan och påverkan av det enskilda barnets vistelse på förskolan. Föräldrarna har också möjlighet att skapa en bra kontakt med personalen och övriga föräldrar på förskolan, de ges även möjlighet att skapa nätverk runt sitt eget barn. En god föräldrasamverkan för mig är. När information och utbyte av erfarenheter runt barnets vistelse på förskolan sker i samarbete med föräldrarna.

I dessa sammankomster ska föräldrarna ges möjligheter till samverkan och påverkan av förskolans verksamhet. Här ska även personalen ge utrymme för föräldrarna att skapa kontakter med varandra för att lättare kunna bearbeta problem och kunna påverka verksamheten gemensamt (Person och Sjöholm 2004). I Lpfö 98 uttrycks att förskolan aktivt ska arbeta för att en bra relation mellan hem och förskola skapas, det är personalen som aktivt ska skapa förutsättningar för föräldrasamverkan.

Föräldrasamverkan har intresserat mig och var ett givet val när jag valde forskningsområde då man med en bra föräldrasamverkan kan nå längre med barns utveckling och lärande på förskolan. När det gäller barn i behov av särskilt stöd ökar förutsättningarna markant för barnets positiva utveckling, om man har ett bra samarbete med föräldrarna. När man ska ta upp ett problem runt ett barn, är det ännu viktigare med ett bra samarbete mellan hem och förskola. Hellström menar att förskolläraren har då ett ansvar att se till att det finns bästa möjliga förutsättningar för ett gott samarbete. Bemötandet och att se föräldrarnas kompetens är av större vikt när det gäller en familj med ett barn som har något problem (Hellström1986) Förskolan är ett komplement till hemmet och föräldrarna har huvudansvaret för sitt barn (Lpfö98).

Jag tycker att bemötandet och att se föräldrarnas kompetens är viktigt för alla relationer man har i förskolan för barnets bästa. Med ett positivt bemötande så menas att personalen bemöter föräldrarna på deras nivå och bekräftar dem som kompetenta föräldrar till sitt barn.

Personalen ska ge föräldrarna en möjlighet att göra sin talan hörd över vad de vill med sitt barns vistelse i förskolan.

I mitt föräldraskap till två barn har jag upplevt hur olika förskollärare utför sina utvecklingssamtal, och hur olika de väljer att börja sina samtal. En del förskollärare börjar med en fråga om hur barnet är hemma andra börjar med en fråga om vad föräldrarna vill ta upp i samtalet. Förskollärare som väljer en fråga om hur barnet är hemma är de som ofta vill inleda på att prata om det ”normala” barnet.

Förskolans personal anses spela en viktig roll i bedömningen och kontrollen av att den rätta utvecklingen av enskilda barn sker. Barnet bestäms och bedöms efter vad det är och inte är, kan och inte kan.(Markström 2007 sid. 169)

Syfte och frågeställningar

Studiens syfte är att undersöka hur föräldrarna beskriver sina upplevelser av föräldrasamverkan i utvecklingssamtalet, och den dagliga kontakten med sitt barns förskola, samt att se om föräldrar till barn i behov av särskilt stöd ger andra beskrivningar av föräldrasamverkan än övriga föräldrar. Föräldrasamverkan är ett stort område som kan studeras ur många olika aspekter. I min studie har jag valt att undersöka föräldrasamverkan med utgångspunkt i de utvecklingssamtal som äger rum på förskolan mellan förskollärare och föräldrar och i de vardagliga kontakterna. Här vill jag också försöka se om det finns någon variation på föräldrasamverkan beroende på om man har ett barn i behov av särskilt stöd eller om man har ”ett normalt barn”.

Centrala begrepp i min undersökning är pedagogisk dokumentation, föräldrasamverkan, delaktighet och påverkan av förskolans verksamhet.

BAKGRUND

Under bakgrund kommer jag att redovisa vad som står i förskolans måldokument om föräldrasamverkan och utvecklingssamtal och avsluta med inflytande för föräldrarna i sitt barns verksamhet.

Måldokument

I det pedagogiska programmet för förskolan (1987:3 Socialstyrelsen) är en föregångare till läroplanen som kom 1998, även där angavs att föräldrasamverkan är en betydelsefull del av förskolans verksamhet.

I det pedagogiska programmet för förskolan (1987:3) skriver utredarna att förskolan ska vara ett komplement till hemmet. De menar vidare att familjen och förskolan fyller olika funktioner för barnet. Utredarna pekar på familjens betydelse för barnets utveckling och trygghet, det är föräldrarna som står för den grundläggande utvecklingen hos barnet. *I det pedagogiska programmet för förskolan* pekar vidare på vikten av en god föräldrasamverkan och det är förskolläraren som aktivt ska arbeta för den relationen. Det är förskolläraren som har ansvaret för ett nära och förtroendefullt samarbete mellan förskolan och hemmet. I de formella samtal som under årens lopp haft olika namn men det har förekommit sedan mitten av 1970-talet då de hette kvartsamtal, samtalen har blivit obligatoriska genom politiska beslut och införandet av läroplanen i förskolan. Förskolans utvecklingssamtal är något som sker i ett avgränsat särskilt samtal som ska ske kontinuerligt enligt (Lpfö 98), där föräldrarna ska ges möjlighet till insikt i verksamheten samt i det enskilda barnets utveckling och lärande.

Föräldrasamverkan finns väl beskrivet i måldokument (Lpfö 98 och Kvalité i förskolan Skolverket 2005). De pekar på vikten av ett gott samarbete mellan förskola och hem. Där står det att förskolan är ett komplement, till hemmet, och det är viktigt att tänka på i arbetet som förskollärare. Föräldrarna har huvudansvaret för sitt barn när det gäller fostran och utveckling, förskolan är medfostrare. Skolverket menar att personalen måste ha ett medvetet förhållningssätt när det gäller föräldrasamverkan i förskolan (Skolverket 2005). Personalen

kommer att möta olika familjer med skilda förutsättningar för föräldrasamverkan. Föräldrasamverkan ska ses som en resurs men kan upplevas som ett bekymmer.

Där ska personalen bemöta föräldrarna på deras nivå, för att få ett bra samarbete som leder till en positiv föräldrasamverkan, om förskolans arbete och barnets utveckling. (Lpfö 98, Skolverket 2005)

I Lpfö 98 vårdnadshavaren har ansvaret för sina barns fostran och utveckling. Förskolan ska komplettera hemmet genom att skapa bästa möjliga förutsättningar för att varje barn skall kunna utveckla rikt och mångsidigt. Förskolans arbete med barnen skall därför ske i ett nära och förtroendefullt sammanbet med hemmet. Föräldrarna skall ha möjligheten att inom ramen för de nationella målen vara med och påverka verksamheten i förskolan.” (Sidan 11)

Föräldrasamverkan är en möjlighet för föräldrarna att inom ramen för de nationella målen vara med och påverka verksamheten i förskolan. Det krävs av förskolan att de är tydliga i frågan om mål och innehåll för att föräldrarna ska ha en möjlighet till inflytande. Personalen ska visa respekt för föräldrarna och göra det möjligt att utveckla en tillitsfull relation mellan förskola och hem (Lpfö 98). I ”Kvalité i förskolan” (Skolverkat 2005) och i Lpfö 98 står det att föräldrasamverkan betraktas som en möjlighet för föräldrarna att utöva föräldrasamverkan i förskolan. Föräldrasamverkan utgörs av de utvecklingssamtal som förskolan har kontinuerligt med barnets vårdnadshavare och utbyter information om barnet och tar upp på vilket sätt förskolan kan bidra till barnets trivsel, utveckling och lärande. Andra former av föräldrasamverkan som tas upp är föräldramöten och andra sammankomster.

I utvecklingssamtalet ska förskolan ta hänsyn till föräldrarnas olika möjligheter till samverkan och påverkan av förskolans mål. Utredarna nämner även vikten att ta tillvara den dagliga kontakten mellan förskola och hem (Skolverket, 2005).

I Lpfö 98 finns tydliga riktlinjer för föräldrasamverkan och utvecklingssamtal. Det anges tydligt att det är förskollärarens ansvar att skapa goda förutsättningar för att ge föräldrarna möjligheter till samverkan och att påverka förskolans verksamhet.

Detta gör att förskolan ska vara tydlig när det gäller mål och innehåll i verksamhetens pedagogiska arbete, för att föräldrarna ska ha en möjlighet att kunna samarbeta och påverka verksamheten i den förskola där deras barn vistas.

Föräldrars möjlighet till samarbete och påverkan av sitt barns verksamhet förtydligas ytterligare i allmänna råd och kommentarer i ”Kvalité i förskolan”, (Skolverket, 2005).

Där skriver de om vikten av att ha utvecklingssamtal kontinuerligt för att utbyta information med föräldrarna samt att ge dem insyn i verksamheten. Allt detta för att skapa en möjlighet till samverkan runt barnet och det pedagogiska arbetet.

Läroplanen (Lpfö 98) visar tydligt vad samverkan mellan förskola och hem ska innehålla. Förskolläraren ska ge föräldrarna insikt i barnets vistelse och utveckling på förskolan, där ett positivt samarbete ska leda till barnets bästa möjliga utveckling och lärande på förskolan.

Förskolans arbete och mål ska synliggöras för föräldrarna genom en bra föräldrasamverkan som förskolläraren ska arbeta aktivt för.

Förskolan ska fortlöpande föra utvecklingssamtal med föräldrarna till barnet där de ges möjlighet till inflytande och påverkan av verksamheten. Föräldrarna ges möjlighet att vara delaktiga i utvärderingen av verksamheten (Lpfö 98).

Enligt propositionen Kvalitet i förskolan är det verksamhetens måluppfyllelse som skall utvärderas i förskolan... Det enskilda barnets utveckling är en fråga för dialogen mellan barnets föräldrar och förskolans personal, t.ex. Vid utvecklingssamtalet (Skolverket, 2005 s.4).

Staten och Skolverket tycker att föräldrasamverkan är av stor vikt i förskolan och att förskolläraren ska arbeta aktivt för ett bra samarbete mellan hem och förskola. Förskolan främsta uppgift runt utvecklingssamtal är att skapa en förutsättning för ett bra samarbete och ge föräldrarna möjligheter till inflytande och påverkan av barnets vistelse på förskolan.

Föräldrarna ska ges möjligheten till samverkan och påverkan av förskolans pedagogiska arbete och kunna delta i kvalitetsarbete samt målarbetet (Lpfö 98).

I ”Var- dags – inflytande i förskola, skola och vuxenutbildning” (DS 2003:46) tar utredarna upp föräldrarnas inflytande i förskolan utifrån den aspekten att föräldrarna är sitt/sina barns representanter och att föräldrarnas inflytande minskar med barnets stigande ålder. Utredarna skriver vidare att i förskolan ges många möjligheter till kontakter mellan föräldrar och personal, rent naturligt vid lämning och hämtning, där information överförs. De menar att det behövs mer än ”tamburkontakt” för att öka föräldrainsflytandet och delaktigheten i förskolan. Utredarna säger att föräldramöten är vanliga i förskolan och främjar samverkan, att utvecklingssamtalen är ytterligare en förutsättning för god föräldrasamverkan.

Viktigt för personalen att tänka på är att de ger förutsättning för god föräldrasamverkan. Här är det viktigt att personalen ger föräldrarna utrymme att skapa kontakt med andra föräldrar på förskolan för att öka förmågan till samverkan och påverkan av arbetet runt det enskilda barnet. Förskolläraren ska se till att det ges utrymme för att diskutera enskilda frågor på föräldramötena där föräldrar ska skapa ett nätverk runt sitt barn (DS 2003:46)

Skolverket (2005) menar att föräldrarna ska ha en möjlighet till inflytande, delaktighet och påverkan i förskolans verksamhet samt att ge dem insikt i sitt barns utveckling och lärande, krävs det ett aktivt arbete av personalen på förskolan för att skapa dessa förutsättningar. Då krävs det att förskolan har ett underlag om det enskilda barnets lärande och utveckling, samt att det finns en kvalitetsredovisning tillgänglig för föräldrarna inför utvecklingssamtalet. Så att föräldrarna har en möjlighet att få en insikt och kunna ställa relevanta frågor. Föräldrasamverkan och föräldrainflytande innebär att förskolan och hemmet kontinuerligt för en diskussion om verksamheten och genomförandet av planering. Det krävs ett medvetet arbetssätt av förskolan samt ett medvetet förhållningssätt, för att ge alla olika barn och föräldrar denna möjlighet till samverkan och påverkan. Förskolan har många olika familjer med olika förutsättningar.(Skolverket 2005)

Skolverket (2005) menar att utvecklingssamtalen ska vara en möjlighet för föräldrarna att få insikt i barnets vistelse på förskolan och ge dem en möjlighet till insyn och påverkan. Skolverket pekar bestämt på att inga bedömningar/betyg får sättas på barn i förskolan. I utvecklingssamtalet ska personalen och föräldern behandla det enskilda barnets utveckling och lärande samt hur barnet trivs. Underlaget för ett utvecklingssamtal bör vara en utvecklingsplan eller annan pedagogisk dokumentation som visar på barnets utveckling och lärande. Det är mycket viktigt att barnet inte jämförs med någon annan än sig själv.

I propositionen kvalitét i förskolan framhålls att samverkan mellan förskola och hem behöver stärkas och att det är viktigt att förskolan har regelbundna samtal om barnets trivsel, utveckling och lärande. Utvecklingssamtalet skall bygga på en nyanserad och rik bild av barnets utveckling och lärande där barnet inte jämförs med någon annan än sig själv.(Skolverket 2005 Sid37-38 I allmänna råd och kommentarer Kvalité i förskolan)

LITTERATURGENOMGÅNG

Under denna rubrik kommer jag att ge en bild av hur föräldrasamverkan bearbetats i litteraturen och i tidigare studier och avhandlingar. Jag kommer även att belysa aktuella studier om föräldrasamverkan under rubriken "Delad vårdnad och föräldrasamverkan". I föräldrasamverkan belyser jag olika typer av samverkan och i en internationell utblick kommer jag att ta upp vad danska föräldrar tycker om föräldrasamverkan. Under "Vad säger läroplanen om utvecklingssamtal" tar jag upp hur de olika måldokumenterna behandlar föräldrasamverkan i utvecklingssamtalet. Där försöker jag ge en bild av vad som är förskolans uppdrag.

Föräldrasamverkan i förskolan under 1970- och 1980- talet

Föräldrasamverkan har under en längre tid setts som en förutsättning för förskolan att nå en bra utveckling, redan på tidigt 1970- tal pratades och arbetades det mycket utifrån detta. Även tidigare i historien har det nämnts som en förutsättning för ett bra arbete med barnen. Det har varit tydligt skrivet i tidigare styrdokument så som *Barnstugeutredningen* (SOU 1972) som är en statlig utredning om förskolans inre arbete och *Pedagogiska programmet för förskolan*, där det står att föräldrasamverkan är en förutsättning för att nå bästa möjliga utveckling och lärande hos barnen i förskolan. Ladberg (1974) belyser förskolans förutsättningar för föräldrasamverkan i sin bok, som bygger på en forskningsrapport med titeln "Barntillsyn eller barnmiljö" av Gunilla Ladberg, Suzanne Goldman och Maj Åkerbacks som ett uppdrag av 1968 års barnstugeutredning. Person (1991) menar att Barnstugeutredningen är en utredning som blev en milstolpe i förskolans framväxt. Här införs första gången förskola som begrepp eller gemensam benämning på daghemsverksamhet och deltidsgrupp. Det fanns en rad syften med denna utredning, så som utbildningspolitiska, integrera handikappade barn i verksamheten, kraven på jämställdhet mellan könen och social jämlikhet. Barnstugeutredningen var en viktig utredning med tanke på förskolans utbyggnad och som vägledning för metod och pedagogik som bedrevs på förskolan då (Persson 1991). Ladberg (1974) skriver om samarbete mellan hem och daghem (dagens förskola) och belyser synen på vad man kan samarbeta om.

Ladberg menar att hur samarbetet fungerar beror på hur arbetet fungerar på daghemmet i övrigt och på familjens situation, där allt handlar om att skapa en bra miljö för barnen att vistas i. Om personalen och föräldrarna samarbetar så finns förutsättningar för att göra daghemmet till en bra miljö för barnet att vistas och utvecklas i. Föräldrarna och personalen ska diskutera vilken påverkan som sker och bör ske i daghemsmiljön, även hur den ska utformas och deras eget förhållningssätt till sitt barn. Då kan personal och föräldrar få ett bra samarbete och inflytande över barnets vistelse i daghemmet. Här ges en tydlig bild av att förskolan påverkar barnet och att föräldrar och personal ska samarbeta om hur denna påverkan ska ske. Ladberg skriver vidare om att en stor del av påverkan är omedveten, och att ingen är helt medveten om sin egen personlighet eller hur man beter sig gentemot barnen, därför är det viktigt att diskutera med föräldrarna om hur påverkan ska se ut. Ladberg nämner även vad som gäller för barn i behov av särskilt stöd och vad som gäller arbetet runt dem. Barn i behov av särskilt stöd ska integreras i den vanliga daghemsmiljö och verksamheten ska anpassa därefter. Det är främst barn med funktionshinder och sociala svårigheter som omnämns som barn i behov av särskilt stöd (Ladberg 1974). I mitten av 1970-talet var det dialogpedagogiken som var rådande och Jean Piagets kognitiva utvecklingsteori med betoning på den sociala, emotionella och begreppsliga utvecklingen, och Erik H Erikssons psykodynamiska teori om identitetsutvecklingen. Förskolorna skulle se varje barn som en individ och ge dem individuella möjligheter och rätt stimulans, med utbildad personal för att skapa bästa möjliga utveckling.(Persson 1991)

En studie av Ehn (1983) speglar hur man såg på barn i förskolan på 1980 talet och den ger ett historiskt perspektiv på förskollärarens arbete mellan hem och förskola. Det är dialogpedagogiken som är det rådande arbetssättet på förskolorna för att lösa konflikter och för att göra institutionsfostran personlig. Ehn är etnolog och har studerat förskolan ur ett kulturellt perspektiv där han försöker att belysa förskolans kultur. Det gör han genom att arbeta som vikarie och utifrån detta skriva om förskolan. Ett av hans teman är att se hur förskolans personal försöker lära barnen vad som är rätt och fel ur en funktionell moral. Där den stora frågan är vad ska vi behöva göra för att fungera tillsammans. Han ser även att barnen är i centrum och de ständiga huvudpersonerna i den barncentrerade verksamheten på förskolan. Personalen arbetar ständigt för att barnen ska ha det så bra som möjligt på förskolan. Ehn skriver också om föräldramötet som en pliktskyldig tillställning dit föräldrarna går för att de känner sig tvungna.

Föräldramötena är en symbol för det önskvärda samarbetet mellan daghem och hem, samt det inflytande över verksamheten som föräldrarna ska ha enligt de offentliga dokument som är rådande. Reflektionerna av Ehn visar på vad daghemmen har för inställning till föräldrars medverkan och att föräldrasamverkan inte är så stor, trots måldokumenterna som var rådande då som menade att daghemmet var ett komplement till hemmet. Föräldramötena är en plats där föräldrar och personal samordnar kontrollen av barnen. Personalen talar om barngruppen i sin helhet aldrig om enskilda barn och inga namn nämns. Inställningen till mötena är den att kunskapen om barnen ska öka och att förbättra metoderna till deras fostran.(Ehn, 1983)

I Ehns (1983) undersökning skriver han om föräldramötet som en föräldrasamverkan där föräldrar pliktskyldigt deltar och de mest pratar om gemensamma angelägenheter mellan förskola och hem. Ibland blir det mest tomprat, men även djupa diskussioner om barnuppfostran där de samordnar sin kontroll av barnet mellan personal och föräldrar. Ehns undersökning är gjord före pedagogiska programmet och läroplanen. *Pedagogiska programmet för förskolan* pekar på vikten av föräldrasamverkan och att förskolan är ett komplement till hemmet samt att en god relation mellan barnets vårdnadshavare och personalen är av stor vikt.(Socialstyrelsen 1 987:3 och Lpfö 98) Båda dessa dokument liknar varandra mycket när det gäller föräldrasamverkan och arbetet mellan förskola och hem. I Ehn undersökning och I *pedagogiska programmet för förskolan* talas det tydligt om att förskolan är ett komplement till hemmet och att förskolan ska sträva efter att ha ett bra föräldrasamarbete. Det är förskolläraren som aktivt ska arbeta för en bra samverkan mellan hem och förskola.

Barn i behov av särskilt stöd nämns i Pedagogiska programmet för förskolan och läroplanen på ett liknat sätt, de menar att barnet ska bemötas där det är. Förskolans uppdrag är att bemöta föräldrar och barn och förstå samspelet dem i emellan för att underlätta samarbetet och ge positivt stöd för barn i svårigheter. Alla barn ska få uppleva tillfredsställelse och göra framsteg. Barn i svårigheter ska också få övervinna svårigheter och uppleva sig som en resurs för gruppen. Det framgår också tydligt att barn i olika livsmiljöer ska bemötas på samma sätt och ges möjligheter till positiv utveckling och lärande i förskolan. Hellström (1986) menar att inom svensk barnomsorg finns en stark tradition att se och bejaka barns olikheter och att försöka bejaka de mest skiftande behov hos barnen. Ge barn det den behöver, så länge förskolan någonsin orkar är något av ett motto (Hellström1986).

Delad vårdnad och föräldrasamverkan

Barnen och föräldrarna har fått professionella medfostrare till sina barn i form av förskollärare som arbetar i den offentliga miljön enligt (Gars 2002, s181)

Fem aktuella svenska studier som belyser föräldrasamverkan i förskolan är **Gars** (2006) och **Markströms** (2007) bok som bygger på hennes avhandling, som är gjord 2005, de studierna är nyskrivna. **Anderson** (2004) har skrivit om föräldrasamverkan men då främst utifrån förskollärarens perspektiv. **Hofvendhal** (2006) har gjort en studie om utvecklingssamtal i skolan, men mycket av det han skriver går att överföra på förskolan. En annan studie är den **Olsson** (2001) skrivit om föräldrarådsmöten, den tar jag upp i denna genomgång också. Olsson menar att det finns föräldrasamverkan på ett annat sätt det är föräldrarådsmöten, de är viktiga för att påverka beslut rörande barnens verksamhet. Dessa fem studier belyser föräldrasamverkan på olika sätt. Gars och Markströms avhandlingar liknar varandra mest, de belyser förskolan inre pedagogiska arbete i dag så som det är ute i förskolan. Anderson och Hofvendhal inriktar sig mer på själva utvecklingssamtalet och vill visa på vad föräldrarna har för möjligheter till samverkan och påverkan av sitt barns vistelse i verksamheten. Olsson däremot har studerat föräldrarådsmöten som en möjlig väg för föräldrarna att påverka sitt barns vistelse i förskolan. Gars och Markströms avhandlingar ger många reflektioner om hur arbetet i förskolan är nu. Vilka normer och värderingar förskolläraren har i dagens arbete. Vad förskolläraren anser viktigt i relationen mellan hem och förskola och var de lägger vikten i utvecklingssamtalet, och hur stort samarbetet är mellan förskolläraren och föräldern. I Markströms, Gars och Anderssons avhandlingar framgår hur viktigt en del förskollärare tycker det är att börja samtalet med frågan ”hur är Kalle hemma”? Och utifrån detta ser om barnet följer den ”normala” normen (Gars2006). Med det normala barnet menas att det följer en utvecklingskurva t ex. Piagets utvecklingspsykologi eller en som förskolan har som sin normala referens runt ett barn (Markström2007). Andersson menar att om man får en helhetsbild av barnet hur det är hemma och på förskolan, så har förskolans personal lättare för att se barnets normala utveckling, samt att förstå barnet bättre och kunna bemöta barn och föräldrar (Andersson 2004).

Här kan det vara förskollärarens strävan efter att ge föräldrarna en vink om att deras barn inte följer den normala kurvan eller att barnet har ett problem. Då gäller det för förskolläraren att inte välta över problemet på föräldrarna, utan att utöva sin yrkesprofession och bemöta föräldrarna där de står. Föräldrar vet ofta hur deras barn är, och behöver stöd och bekräftelse i det för att ett bra utvecklingssamtal ska komma tillstånd och relevanta frågor diskuteras. (Hellström 1986)

Gars (2006) menar att föräldrasamverkan är det som utspelas i den gemensamma vårdsnaden av barnet, den blir en del av det offentliga föräldraskapet som utspelas i dagens samhälle, när föräldrarna har fått professionella medfostrare till sina barn. Gars har även hon sett att förskollärare i utvecklingssamtalen jämför barn och försöker leda in föräldrarna på resonemanget runt det normala barnet. Detta är även en socialisationsprocess, som bedrivs på förskolan, där politiska beslut och kulturella betingelser påverkar synen på barnet. Att förskolläraren försöker fostra föräldrarna är en svår fråga att ta upp, men den är viktig att belysa. (a.a.) Forskning om utvecklingssamtal och kvartsamtal i förskolan är enligt Markström (2007) mycket begränsad, trots att dessa samtal förekommit sedan mitten på 1970-talet. Hon nämner Gars studier om hur deltagarna upplever samtalen och sin egen undersökning om utvecklingssamtal som forskning runt utvecklingssamtal.

I uppsatsen kommer jag att referera till Lpfö 98 i alla avsnitten för att belysa vikten av läroplanens budskap och förskolans uppdrag. Gars och Markström visar också på förskolans utvecklingsarbete som ständigt pågår i strävan att förbättra verksamheten. Jag har då främst tittat på utvecklingssamtalet och föräldrarnas möjlighet att påverka och ha inflytande på sitt barns vistelse i förskolan.

”Det slags samarbete mellan föräldrar och förskollärare som tycktes fungera bäst rörande sådant som låg utanför daghemmets inre arbete med barnen, utanför situationer där föräldrars Och personals möten handlade om barnens dagliga liv och välbefinnande (Gars 2006, S.59)”.

Gars (2002) skriver om föräldrar och förskollärarens samarbete och möten, om den delade vårdsnaden av det enskilda barnet som är omgärdad av institutionen och den professionella vården. De otaliga vardagsmötena som sker varje dag i hallen på förskolan, som hon menar blir något nytt och med stor betydelse som sker i föräldrarnas och förskollärarnas möten.

Denna typ av delad vårdnad är relativt ny både offentlig och institutionaliserad som dagens barndom ger, där föräldrar och personal är medaktörer. Delad vårdnad är enligt Gars den offentlighet som barnet i dag växer upp i, där de professionella och föräldrar delar på vården av barnen genom att föräldrarna lämnar sina barn till förskolan. Föräldrarna i undersökningen ser ett huvudsyfte med utvecklingssamtalen, det är att få insyn i barnens trivsel och välbefinnande i förhållande till de andra barnen. Barns trivsel är det centrala begreppet för föräldrarna i Gars avhandling men också insyn i sitt barns vistelse på förskolan. Inramningen av mötet mellan föräldrar och förskollärare är en förutsättning för att åstadkomma ett gott klimat, där det handlar om att visa empati och etablera en fin kontakt, för ett gemensamt arbete med barnets utveckling och lärande. Den delade vårdnaden som föräldrar och förskollärare befinner sig i är ett resultat av vår samhällsutveckling och de politiska beslut som fattas runt barns vistelse på förskolan. Andersson (2004) skriver om ökad förståelse och sammanhang av det man upplever. Detta ger en struktur på vardagen och gör det lättare att förstå vardagens olika skeenden. Här kommer alla föräldrar in som har en positiv bild av förskola, de kan hjälpa till att hitta den viktiga kunskap som behövs för att få en fungerande föräldrasamverkan. Hon menar vidare att ett gott samarbete mellan förskola och hem är en förutsättning för att lyckas i arbetet runt barnet. Pedagogerna ser ju bara en liten bit av barnets vardag ”den på förskolan”, för att få en helhetsbild måste man lyssna på föräldrarnas kunskap om sitt barn.

Anderson (2004) och Hofvendhal (2006) tar upp bemötandet i samtalen som en viktig aspekt för att lyckas med en bra föräldrasamverkan. De menar att det är förskollärarens bemötande som styr hur väl samarbetet fungerar samt vilka möjligheter som ges i utvecklingssamtalen. Där pekar Hofvendhal (2006) på det svåra att ge föräldrarna en möjlighet till att ta upp övriga frågor i utvecklingssamtalen. Han skriver om avslutningen på samtalen där förskolläraren kan känna sig stressad och inte ger föräldrarna rätt signaler för deras frågor runt barnets utveckling och lärande. Föräldrarna kan uppleva att deras frågor inte tas på allvar och att de inte vågar ta upp frågor som är negativa.

Vårt förhållningssätt påverkar också hur mötet blir med andra människor, Andersson (2004) tar upp tre hörnstenar i bemötande som är mycket viktiga:

- Att respektera varandra
- Att bekräfta varandra
- Att lyssna på varandra

Hon tar upp olika relationen som förskolläraren har till föräldrarna och hur stor betydelse det har för samtalet, utifrån Bronfenbrenners utvecklingspsykologiska teorier resonerar Andersson om hur viktigt bemötandet är.

Här menar Andersson och Hofvendhal att förskolläraren ska verka för ett bra bemötande och en öppen dialog där föräldrarna ges utrymme att prata om sina funderingar runt sitt barn. Att samtalsledaren ger föräldern utrymme för att prata om sina funderingar runt barnets vistelse på förskolan, och att förskolläraren bekräftar föräldern och dess funderingar.

Olika reflektioner om föräldrasamverkan från de ovan nämnda författarna är att Gars (2006) och Markström (2007) ser i sina avhandlingar att föräldrasamverkan som fungerar, ger resultat i barngruppen, där bästa möjliga förutsättningar för barnets lärande och utveckling sker. Gars menar vidare att den föräldrasamverkan som fungerar bäst är den dagliga kontakten som handlar om barnets välbefinnande och hur dagen varit. Gars menar att utvecklingssamtalet har det enskilda barnet i centrum och att samtalen ofta handlar om problem i föräldrarnas eller förskolans uppgift runt det enskilda barnet. Markström menar att föräldrar och personal tillsammans skapar en innebörd av det som de uppfattar som en verklighet i samtalen genom deras kommunikation. Föräldrar görs ofta delaktiga i utvecklingssamtalen genom att de i förväg får frågor som de ska besvara inför ett utvecklingssamtal. Markström har också sett att barnen görs delaktiga i utvecklingssamtalen genom att de får delta i ett test, där personalen fyller i en testblankett som visar vad barnet kan och inte kan.

Andersson (2004) skriver mycket om helhetsbild av barnet. Hon menar att om föräldrarna berättar om hur barnet är hemma och förskolan berättar om hur barnet är i förskolan, får personalen en bättre bild av barnet för att ge det bästa möjliga bemötande på förskolan och därmed nå bästa möjliga utveckling och lärande för barnet. Andersson menar också att personalens bemötande och förmåga att leda samtalet har betydelse för hur föräldrasamverkan och påverkan kan komma att bli, bra eller dålig. Hofvendhal (2006) är mer inne på att föräldrarna aldrig riktigt ges en möjlighet till samverkan och påverkan av sitt barns vistelse i verksamheten, och det är samtalsledarens roll som avspeglas på möjligheten för föräldrarna att ta upp en övrig fråga i utvecklingssamtalet. Samtalsledaren är då förskolläraren som håller i utvecklingssamtalet där föräldern deltar som Hofvendhal ser det. En annan reflektion om påverkan och föräldrasamverkan är den Olsson (2001) beskriver i sin undersökning om föräldraråd.

Hon har gjort en kvalitativ undersökning om demokratibegreppet runt förutsättningar för föräldrar att påverka barnets verksamhet. Hon skriver om föräldraråd och liknande grupper som är med om att ta beslut rörande barnens verksamhet. Men även fungerar det så att de kan påverka beslutsfattarna. Olsson menar att de som deltar i sådana råd, är de som har insikten i hur viktigt det är att delta och kunna påverka barnets situation i skolan eller förskolan. De föräldrar som inte deltar i brukarråden anser att deras representant har en bra kompetens och lyfter bra frågor. Utredningen pekar på vikten av att hålla sig informerad och delta i föräldraråd för att kunna påverka utvecklingen runt barnen. Det är också viktigt att föräldrarna anser sig ha tid till dessa föräldraråd för att påverkan och samverkan ska fungera bra. Detta är en annan typ av föräldrasamverkan än den jag tittat på men väl så viktig att belysa här. Jag har nämligen valt att titta på föräldrasamverkan i utvecklingssamtalet i förskolan 1-5 år.

I en C- uppsats från Linköpings universitet visar följande Person och Sjöblom (2004) visar i en studie att det är viktigt med en bra föräldrasamverkan. De pekar på betydelsen av personalens relation till föräldrarna för att barnen ska ha det bra och trivas i förskolan.

... "Tycker inte föräldrarna om mig så tycker inte barnen om mig heller" ..., (a.a. s.1)

Enligt Person och Sjöholm (a.a.) är föräldrasamverkan en svår men mycket viktig del av vårt arbete i förskolan och skolan. De menar att Personalen borde arbeta mer med detta, men även få handledning i föräldrasamverkan och hur man genomför utvecklingssamtal. Detta som en avslutning på litteratur genomgången, innan jag går vidare med en internationell utblick

Internationell utblick

Jensens (2003) skriver om föräldrasamverkan hon refererar till Daniela Cecchin och Lene Lind, som är institutionsledare och som anmärker på dansk dokumentation. De menar att dokumentationstid tas på bekostnad av barntid och på det viset minskas kvalitén på barnens verksamhet. Där skriver Jensen om att föräldrarna vill få en konkret information om hur deras barn utvecklas och hur det pedagogiska arbetet bedrivs på deras förskola. Denna information vill de danska föräldrarna få genom daglig och personlig kontakt med förskolans personal. De danska föräldrarna är inte intresserade av individuella utvecklingsplaner, anslagstavlor med dokumentation eller fina hemsidor utan vill ha mera "prat och mindre papper".

Enligt den fackliga organisationen och personal, tar dokumentationen tid från barnen och föräldrakontakten. Förutsättningarna för samarbete med föräldrarna har försämrats anser den danska personalen ”Det läggs mera krav på personalen”.

62 procent av föräldrarna i den danska undersökningen tyckte att det var viktigt med information om det pedagogiska arbetet i förskolan och 71 procent kände till att dansk förskola har en läroplan. Vidare i artikeln menar Jensen att det är viktigt att planera ordentligt för att dokumentationen inte ska ta tid från det pedagogiska arbetet. Med pedagogiskt arbete menar Jensen (2003) den tid som personalen vistas i barngruppen. Planeringen får således inte ta tid från barngruppen utan vara på den enskilda planeringstid som finns avsatt den ”barn fria tiden”. Med det menar Jensen att planerings tiden inte får ta av barnens tid den tid som är för undervisning och lärande utan att all planering ska ske på avsatt tid för planering.

Samverkan i utvecklingssamtalet

Markström (2007) har genom intervjuer av föräldrar och personal gjort en sammanställning av hur dessa samtal går till. I avhandlingen ”Att förstå förskolan – vardagslivets institutionella ansikte”, skriver hon mycket om hur förskollärare förbereder sig inför utvecklingssamtalet där de fyller i testblanketter som visar på vad barnet kan t.ex. om barnet kan skriva sitt namn eller någon annan färdighet som anses bra. Enligt Skolverkets allmänna råd så får förskollärare inte bedöma barn utan ska enbart observera och ge föräldrarna en bild av deras barns utveckling och verksamhetens mål, förskollärare får inte lägga några värderingar i det de ser (Skolverket 2005).

Utvecklingssamtalet är ett tillfälle som används för att gå igenom barnet med syfte att kontrollera att barnet utvecklas i linje med vad föräldrarna eller representanterna för institutionen förväntar sig. (Markström 2007, s 126)

Markström (2007) skriver vidare i sin bok att förskollärarna försöker att vara yrkesmässiga i utvecklingssamtalen där de anstränger sig för att skapa ett gott samtalsklimat och ge föräldrarna utrymme att prata om sitt barn. Det sker många jämförelser i dessa samtal barnet jämförs med sig själv, syskon och andra barn i förskolan för att hitta någon form av normalitet.

Ljungblad (2003) skriver om dialogen som ska bygga på respekt för varandras olikheter och tryggheten att våga beskriva sin verklighet för varandra och att goda möten måste få ta tid. Detta är en viktig aspekt i föräldrasamverkan när man vill att det ska fungera bra och främja barnets individuella utveckling och lärande. Det ska inte alltid vara korta och effektiva möten där man kan känna stress, utan detta möte ska få ta den tid som behövs. Hofvendhal (2006) skriver om utvecklingssamtal bland elever i åk 5 dvs., elever som är 11-12 år gamla. Lärarens sätt att framföra den sista frågan, om föräldrarna har något som de vill belysa i elevens skolgång skapar främst negativa bilder av skolan eller elevens kunskaper. Att samtalet håller på att avslutas, kan tolkas som att läraren inte tar elevens skolgång/utveckling på allvar eller samtalet som sådant. Med detta som bakgrund så kan 70 procent av samtalen erbjuda en möjlighet att lyfta en övrig fråga, detta reduceras starkt av hur läraren framför denna möjlighet och att samtalet primärt inriktas på att avslutas. Allt det måste förstås av att det ofta samlas en kö utanför rummet av andra elever och föräldrar. Lärare har ofta tidspress vid utvecklingssamtal som ska främja elevens bästa. Hofvendhal menar också att en rad olika missförstånd kan uppstå i utvecklingssamtal, där lärarens ord kan misstolkas, ”okej” kan tolkas som om samtalet är på väg att avslutas och inte som ett ”okej” till en övrig fråga. Frågan ”har ni några frågor” kommer nästan aldrig neutralt utan i en avslutningsfas där det kan uppfattas fel.

Pedagogisk dokumentation

Dokumentation i förskolan har förekommit länge ända sedan början av 1900-talet men då kallades det för barnobservationer och var i syfte att klassificera barnen till en förutbestämd kategori, i relation till utvecklingspsykologin. Där fokus var på hur barnen fungerade motoriskt, socialt och emotionellt i enlighet med det normala (Taguchi 2005). Med pedagogisk dokumentation menas de pärmar barnen har i form av en portfolio där barnens bilder och teckningar samlas och lärandeprocessen tydliggörs genom bild och text. På de flesta förskolor förekommer också anslag med bild och text, dessa anslag sitter företrädesvis i hallen på förskolan så att föräldrarna ser dem lätt. Anslagen handlar ofta om vad barnen gjort eller om de varit ute på någon aktivitet, detta för att visa på vad som är en vanlig dag på förskolan.

Föräldrarna uppskattar detta för då kan de prata med barnet om vad de gjort och få barnets upplevelse av aktiviteten. (Markström 2007). Här återkommer förskolans strävan efter det ”normala barnet”, som belyses Gars (2002) och Markströms (2007) beskrivning av utvecklingssamtal och pedagogisk dokumentation är en strävan efter det normala barnet. Gars och Markström ser i viss mån också hur förskollärare försöker att instruera föräldrar till det rätta i dessa samtal. De har sett i sina arbeten att förskolan försöker fostra föräldrarna att ge barnen rätt barnuppfostran utifrån förskolans synvinkel. Men Skolverket menar att bedömning av barn inte får förekomma på förskolan. Pedagogisk dokumentation ska bara spegla det enskilda barnets utveckling och lärande, barnet ska inte jämföras med någon annan än sig själv (skolverket2005).

Om pedagogisk dokumentation sker genom att man skriver värderingsfritt, inte har med personliga uppgifter och dokumentationen inte är till skada för barnet/barnen, då kan den redovisas i hallen på en förskola utan att bryta mot sekretessen.(Skolverkets 2005)

Markström (2007) skriver om hallen som arenan där privat och offentliga sfären möter varandra. När föräldrarna lämnar och hämtar sitt barn framförs mycket muntlig information och utbyte av information samt förhandlingar om barnets kläder, tider och aktiviteter. Information till föräldrarna kan också ske genom skriftliga meddelanden i barnens hyllor/fack. När dagens aktivitet ska redovisas mer offentligt sker det på en anslagstavla i hallen med bild och text så att alla kan se vad barnen gjort. Hallen visar vad förskolan anser som viktigt att kommunicera till hemmet om samt ger en tydlig gräns mellan förskolan och hemmets uppgifter.

Taguchi (1997) menar att pedagogisk dokumentation är ett förhållningssätt för att sätta igång en dialog med föräldrar och barn samt andra vuxna som behöver ha en dialog med förskolan om deras verksamhet. Hon anser vidare att pedagogisk dokumentation kan användas för föräldrasamverkan och i utvecklingssamtalet. Ljungblad (2003) menar att när det gäller utvecklingsplanerna (IUP) som pedagogisk dokumentation är det viktig att tänka på att de är sekretessbelagda. Här gäller det att hålla reda på vad som är min egen kartläggning eller mina egna minnesanteckningar som förskollärare, för det är inte en allmän handling utan mina personliga dokument runt det enskilda barnet. I utvecklingssamtalet ska föräldrar ges en insikt i förskolan arbete med pedagogiken samt förskolans mål och hur de är kopplade till det enskilda barnets utveckling och lärande (a.a.).

Pedagogisk dokumentation är ett arbetssätt och ett arbetsmaterial, som utvecklar förskolans inre arbete och främjar barnens utveckling i grupp och enskilt. (Lpfö 98)

Pedagogisk dokumentation för barn som behöver särskilt stöd.

Pedagogisk dokumentation runt barn med behov av särskilt stöd är ett underlag för att kunna redovisa arbetet runt barnet och kunna ge föräldrarna insikt i förskolans arbete, samt att ge en möjlighet att utvärdera om stödinsatserna varit relevanta för barnet. Enligt skollagen har kommunen en skyldighet att erbjuda barn i behov av särskilt stöd en plats i förskolan. I Lpfö 98 betonas förskolans ansvar för att ge dessa barn det stöd de behöver. Det ska vara utformat efter barnets behov och förutsättningar. För att förskolan ska kunna bedöma sina insatser runt barnet är det extra viktigt att förskolan har en bra kommunikation med föräldrarna. Här ger Skolverket rådet att en handlingsplan upprättas och att planen fortlöpande följs upp och utvärderas. I Lpfö 98 betonas betydelsen av att förskolan har föräldrarnas förtroende och ett gott samarbete med föräldrarna. När förskolan upptäcker att de har ett barn med särskilda behov är det viktigt att den pedagogiska dokumentationen finns och är bra då kan man tydligt se barnets utveckling och behov (Skolverket 2005). Dokumentation i förskolan runt barn i behov av särskilt stöd nämns första gången i *Barnstugeutredningen* (SOU 1972) Det är ständigt återkommande i måldokumentet även i dagens måldokument Lpfö 98, där det är tydligt klargjort att förskolan ska dokumentera utvecklingen hos barnet, samt att ha ett samarbete med föräldrarna runt barnets utveckling och insatserna i förskolan.

Barnstugeutredningen pekade på att handikappade barn skulle integreras i den vanliga verksamheten och att miljön skulle anpassa för dessa barn så att de kunde delta i verksamheten efter sina förutsättningar, (Ladberg, 1974). *Pedagogiska programmet för förskolan* (Socialstyrelsen 1987:3) och dagens läroplan har fortfarande skrivningar kvar, som menar att funktionshindrade barn ska integreras i den vanliga förskolan, och bara undantagsvis ska särlösningar göras.

Föräldrasamverkan för barn med svårigheter

”Föräldrar är i allmänhet det bästa som finns för barnen” (Andersson 1999 sid.140)

För att förskolan ska kunna bedöma sina insatser runt barnet är det extra viktigt att förskolan har en bra kommunikation med föräldrarna, (Skolverket 2005).

Här ställs förskolläraren inför ett problem i samverkan med hemmet. Hur ska man informera föräldern om barnets svårigheter utan att sårta eller uppfattas som elak, men ändå vara tydlig så att föräldrarna förstår hur allvarligt barnets problem är och att förskolan behöver föräldrarnas stöd, (Andersson, 1999). Förskolläraren måste också möta föräldrarna utifrån deras värderingar och ge föräldrarna en möjlighet att ge sin bild av barnets svårighet.

Föräldrasamverkan och föräldrainsflytande innebär att förskolan och hemmet kontinuerligt för en diskussion om verksamheten och genomförandet av planering. Det krävs ett medvetet arbetssätt av förskolan samt ett medvetet förhållningssätt, för att ge alla olika barn och föräldrar denna möjlighet till samverkan och påverkan. Förskolan har många olika familjer med olika förutsättningar, (Skolverket, 2005).

Det framgår också tydligt att barn i olika livsmiljöer ska bemötas på samma sätt och ges möjligheter till positiv utveckling och lärande i förskolan. Med olika livsmiljöer menas om barnet har sociala problem eller andra problem som är relaterade till hemmet. Inom svensk barnomsorg finns en stark tradition att se och bejaka barns olikheter och att försöka bejaka de mest skiftande behov hos barnen. Ge barnet det som det behöver så länge förskolan någonsin orkar är något av ett motto, (Hellström, 1986). Förskolan ska med tanke på det ovan nämnda visa respekt för den enskilda individen, och i det vardagliga arbetet utgå från ett demokratiskt förhållningssätt i relationen till barn och familj, (Skolverket, 2006).

Metod

Under denna rubrik kommer jag att redogöra för metodval och hur jag genomförde arbetet med intervjuerna.

Enligt Patel och Davidsson (2003) finns det två metoder att genomföra studier på, det ena är kvalitativa och det andra är kvantitativa metoder. Jag valde den kvalitativa metoden som innebär att jag gör intervjuer, som jag tolkar utifrån mina förståelse och erfarenheter.

Dessa föräldrar har jag fått kontakt med genom olika förskolor i två kommuner i Mellansverige. Alla intervjuer bandades och så gjorde jag en del anteckningar på svaren för att kunna återkomma till frågan eller ge en följdfråga för att få ett tydligare svar. Alla namn i intervjuerna är fingerade namn. Mitt motiv till att välja kvalitativa intervjuer kommer sig av att jag är intresserad av föräldrarnas beskrivningar av upplevelser i utvecklingssamtalet. Då tyckte jag att kvalitativa intervjuer passade där man kan se mönster så som likheter eller avvikelser som man kan diskutera runt. Kvalitativa intervjuer där man ställer raka frågor och kan få komplexa svar, tilltalade mig för att man kan få ett rikt material, (Trost, 2005). I detta material kan man om man har tur finna många åsikter och beskrivningar av utvecklingssamtalen och föräldrarnas möjlighet till påverkan och samverkan i sitt barns verksamhet. Jag valde intervjumetoden för att det kändes lättare att prata med respondenterna och kunna ställa följdfrågor för att berika materialet. En enkätundersökning var aldrig aktuell för mig, jag tror att enkäter är svåra att få in igen. Men det visade sig svårt att intervjua, det är som någon sa

”– en del kör bil bra andra, inte,” Denna liknelse kan göras med färdighet att bli en bra intervjuare. *”Träning ger färdighet”* är ett annat ordspråk som också går att använda här.

Urval

För att undersöka detta har jag bett åtta föräldrar till barn i förskolan att beskriva sina erfarenheter av föräldrasamverkan och hur de upplever dem.

För att genomföra denna studie behövde jag komma i kontakt med föräldrar som har erfarenhet av en förskola eller har/haft kontakt med en förskola. Jag pratade med några förskolor om de kunde hjälpa mig att förmedla kontakten till föräldrarna. Jag informerade förskolan om min studie och syftet med den.

Det visade sig svårt att få respondenter till intervjuerna så jag fick sprida mitt meddelande till fler förskolor, då fick jag svar från åtta mammor i två kommuner i mellan Sverige.

Jag intervjuade föräldrarna utifrån mina frågor, jag använde sju frågor med några följdfrågor och försökte därmed få svar på mina frågeställningar. Dessa föräldrar hade erfarenhet från totalt sex förskolor där det blev totalt sexton barns vistelse i förskolan som kom att belysas utifrån föräldrarnas beskrivningar om utvecklingssamtalen. Föräldrarna har barn i varierande ålder en del barn går på förskolan andra har slutat. Könsfördelningen på barnen var fem flickor och elva pojkar som representerade barn i förskolan. Sju intervjuer spelades in på min diktafon och en förälder valde att svara på intervjufrågorna skriftligt men den intervjun togs med för att jag skulle få en spridning på respondenterna, då jag ville ha med föräldrar med barn i behov av särskilt stöd. Fördelning på respondenterna är två av åtta som har barn i behov av särskilt stöd. Jag ville se om det var någon skillnad på föräldrasamverkan eller inte.

Genomförande

När jag hade fått kontakt med föräldrarna som visade sig vara bara mammor så bestämde vi på telefon var och när det passad med en intervju. Respondenten fick välja helt själv för att den skulle känna sig trygg och jag skulle kunna få ut bästa möjliga av intervjun. Trost (2005) menar att trygghet är en avgörande faktor för en kvalitativ intervju.

Jag var noga med informationen om hur jag skulle behandla det inspelade materialet och att intervjun skulle få ta den tid som behövdes för att respondenten skulle känna sig trygg i situationen. Alla intervjuer tog ca 30 min att genomföra och respondenterna pratade fritt runt frågorna. Föräldrafrågorna finns redovisade i bilaga ett. Min första intervju gjorde jag på en förskola utan att respondenten fått frågorna i förväg och hon tyckte att det hade varit bra att få frågorna före intervjun för att fundera runt svaren. Efter denna intervju fick respondenterna frågorna före intervjun.

Bearbetning

Bearbetningen av intervjuerna började med att jag lyssnade igenom alla intervjuerna och gjorde anteckningar på sådant jag tyckte var relevant för undersökningen. Jag varvade arbetet med att läsa och skapa text till undersökningen för att ge ett bredare perspektiv på mitt arbete.

I undersökningen har intervjufrågor ingått vilka jag spelat in på band. Där hade jag tillgång till att lyssna flera gånger om det funnits oklarheter runt en fråga. Föräldrarna gav mig privilegiet att få ta del av deras berättelser runt föräldrasamverkan, utvecklingssamtalen och hur de upplevt dem. Jag kan inte göra anspråk på att redovisa någon absolut sanning i min undersökning.

Att transkribera intervjuerna innebär att jag gör om dem från talspråk till skriftspråk och även gör en tolkning av dem (Kvale1997). Detta gjorde att jag valde att inte transkribera intervjuerna, utan jag lyssnade och gjorde ett analyschema som jag bearbetade intervjuerna utifrån. Tolkningar av intervjuerna är utifrån mina erfarenheter och kunskaper om förskolan.

Bearbetningen av intervju svaren: jag lyssnade en gång på ljudupptagningarna då antecknade jag viktiga svar på ett block, efter det gjorde jag ett analyschema där jag skrev upp varje svar i en ruta med motsvarande fråga i marginalen för att se likheter och avvikelser i svaren. Detta gjordes manuellt för i denna bearbetningsfas drabbades jag av hårddiskkrasch på min dator. Men papper och penna fungerar utmärkt i en sådan analys. Här studerade jag föräldrarnas svar och försökte se ett mönster i svaren. Det är informanternas upplevda bild som jag försökt redovisa. Det väsentliga med min undersökning har varit att försöka få en bild av de åtta föräldrarnas upplevelse av föräldrasamverkan i utvecklingssamtalen utifrån mina frågor. Avsikt med att intervjua föräldrarna om föräldrasamverkan i utvecklingssamtalet var att få reda på vad föräldrar beskriver för upplevelser av samverkan.

Att få ta del av föräldrarnas erfarenheter och upplevelser av utvecklingssamtal och föräldrasamverkan i förskolan.

Giltighet och tillförlitlighet

Med tillförlitlighet menas det i vilken utsträckning resultatet kan upprepas, det vill säga hur pålitlig min undersökning är. Jag tycker att giltighet stärkts av att alla intervjuer bandats så att möjligheten att lyssna flera gånger givits. Det har givits möjligheter att återkoppla till respondenten om det har varit oklarheter. Enligt Patel & Davidson (2003) finns alltid en risk med att ställa ledande frågor, för respondenten vill kanske vara intervjuaren till lags och kanske dölja sina åsikter. Jag har tolkat svaren från respondenten utifrån min verklighet och mina erfarenheter av förskolan och föräldrasamverkan. Den processen är mer eller mindre medveten (Patel & Davidson, 2003). Min ambition har varit att upptäcka företeelsen föräldrasamverkan i utvecklingssamtalet och där har mina tolkningar på verkat resultatet samt att respondenternas svar och tidigare upplevelser speglas i resultatet.

Läsaren får själv utgå från sina tolkningar och sitt synsätt när han läser en text. Enligt Kavle (1997) så är det viktigt att läsaren får information om antalet respondenter, eftersom generaliserbarheten inte går att tillämpa på ett begränsat antal informanter. Det behöver inte vara ett tecken på att giltighet och tillförlitlighet är låg om respondenterna har olika svar på samma företeelse utan en spegling av olika upplevelser och förkunskaper hos respondenterna. Varje kvalitativ studie är i någon mening unik så det är viktigt att forskaren belyser resultatet och sina tolkningar så att läsaren ser ett sammanhang och kan ta del av resultatet. I kvalitativa studier där man transkriberar intervjuerna sker en process, som påverkar underlaget genom att det sker tolkningar av intervjun när den omvandlas från talspråk till skrift språk.

Etiska överväganden

En viktig del i undersökningen är att informera respondenterna om undersökningens syfte och att få respondenternas samtycke till att delta i undersökningen. Respondenterna ska få information om de moment som de ska delta i och om vad min undersökning innebär. Alla mina respondenter har givit muntligt samtycke till att delta i mina intervjuer. De muntliga tillstånden har dokumenterats på ljudupptagningar med diktafon och finns sparade på säkert sätt tills undersökningen är klar då alla ljudfiler förstörs.

Jag har ett eget ansvar för undersökningen som innebär att jag ska hålla hög kvalitet och moral i mitt arbete. I vetenskapsrådets (2002) skrift skriver rådet om hur jag ska använda forskningsetisk humanistiska samhällsvetenskapliga forskningsprinciper som är redogjorda i fyra punkter.

- Individens krav på skydd
- Informationskrav
- Samtyckeskravet
- Konfidentialitetskravet

Här har jag ansvar för att ge respondenterna det skydd som är nödvändigt för att ge största möjliga konfidens och ge dem information om hur personuppgifter hanteras och att nyttjandekravet följs så att insamlade uppgifter inte används på fel sätt.

Med tanke på detta har jag informerat respondenterna om vad undersökningen ska användas till och att delta i undersökningen är frivilligt. Respondenterna har själva valt när intervjun ska genomföras och var. Ingen annan än jag har tillgång till de bandade intervjuerna och efter undersökningen är klar förstörs dessa ljudfiler av mig. Respondenterna har också informerats om att alla utskrifter avidentifieras så att namn med mera inte kan återknytas till deras person. Jag omfattas också av tystnadsplikten och har informerat om detta så att respondenterna kan känna sig trygga,

RESULTATREDOVISNING

Avsikten med denna uppsats var att undersöka hur föräldrarna beskriver sina upplevelser av föräldrasamverkan i utvecklingssamtal. Jag kommer att redovisa mitt resultat av undersökningen under följande rubriker

- Föräldrarnas upplevelser av delaktighet i barnens vistelse på förskolan
- Föräldrarnas upplevelser av påverkan i sitt barns vistelse på förskolan
- Föräldrarnas upplevelser av den dagliga kontakten i hallen

Hur föräldrarna beskriver upplevelsen av utvecklingssamtalen kommer jag att belysa under nämnda rubriker med citat för att tydligare belysa föräldrarnas uppfattning om utvecklingssamtalen.

Föräldrarnas delaktighet i barnets vistelse på förskolan

För alla föräldrarna var det central att få veta hur deras barn mår och trivs på förskolan. Alla åtta föräldrarna var ense om att trivsel och hur barnet mår på förskolan var det viktigaste att få reda på både i den dagliga kontakten och vid utvecklingssamtalet. När föräldrarna berättade om utvecklingssamtalen så belyste de sitt barns förmåga att anpassa sig till förskolegruppen och hur personalen bemötte deras barn. Föräldrarna pratade mycket om hur de vill att det skulle vara, samt vad de var nöjda med. En förälder nämnde att hon tyckte det var mycket viktigt med en fast personalgrupp. Alla föräldrarna var nöjda över att personalen bekräftade deras barn och bemötte barnet positivt.

Den sociala träningen på förskolan är viktigast för Lisa, för hon är så blyg. Lisa hade aldrig klarat 6-års¹, om inte förskolan tränat henne så bra i att vistas i storgrupp. Och att mina barn får vara som de är, att förskolan tycker det är ok att de är annorlunda. Att förskolan bemöter barnen efter deras utvecklingsnivå: Jag är mycket nöjd med förskolans verksamhet (Stina)

Alla föräldrarna tar upp samma saker, de vill ha snabb information om hur dagen varit, om något är bra eller dåligt och vad som hänt runt deras barn. En förälder tog upp att förskolan serverade bra och varierad kost och att detta leder till att barnen mår bra. En förälder reflekterade över att förskolan är ett komplement till hemmet i den mening att barnen får vistas med andra vuxna och barn än familjen.

¹ Förskoleklass

Anders behöver språkträning och det är personalen väldigt lyhörd för. De delar in barnen i grupper och ger dem språkstimulans, så att jag vet att han får det han behöver. Personalen ser också till att han får en varierad kost och det gör att Anders mår bra. Jag känner mig trygg med att personalen är lyhörd för mig och Anders. Personalen ser vilka barn som stimulerar Anders på rätt sätt och placerar barnen i de grupper som passar honom (Eva)

Alla föräldrarna pratade om att fungera i gruppen och må bra var det viktigaste för deras barn. Alla menade att information om det och om något inte fungerade var viktigast för att deras barn skulle trivas på förskolan. Föräldrarna uttryckte att de gärna samarbetade runt barnets trivsel och att det mår bra i förskolan.

Förskolan ska vara ett komplement till hemmet. Jag lägger grunderna själv till Viktor. Förskolan ska se mitt barn för den han är.(Malin)

Alla föräldrarna var ense om att förskolan skulle komplettera hemmet och att föräldrarna hade huvudansvaret för sitt barn. De sa även att utbildad personal var ett krav för en fungerande förskola. Upplevelsen av delaktighet i barnens verksamhet var när föräldrarna deltog i utflykter, gårdsstädning och andra aktiviteter så som lucia.

... När förskolan ringer och vill att jag och barnen ska följa med på en utflykt då känner jag delaktighet. De är så bra med detta för mina barn har så lite tid på förskolan... (Anna)

Sammanfattningsvis så ser jag att föräldrarna är nöjda över sitt barns verksamhet och har en bra kontakt med förskolan. Föräldrarna känner sig delaktiga i barnets vistelse på förskolan genom att förskolan bekräftar föräldrar och barn, samt bemöter dem och respekterar familjen. Alla föräldrar uppskattade förskolans inbjudningar till olika aktiviteter.

Hur föräldrarna vill påverka sitt barns vistelse på förskolan

Här kommer jag att belysa föräldrarnas beskrivningar av påverkan av sitt barns vistelse på förskolan.

Alla föräldrarna sa samma sak att det var viktigt att deras barn fungerade i gruppen och att de hade kompisar. Föräldrarna menade att det var mycket viktigt att barnen fungerade i stor grupp och att förskolans personal arbetade aktivt för att det skulle fungera.

... Det är mycket viktigt att personalen har god uppsikt över barnen för att se deras relationer och kunna vägleda barnen i en bra kompisrelation, samt att förskolan har olika gruppindelningar för att stimulera språkutvecklingen som Anders ligger efter i och behöver extra stimulans i.(Eva)

Här nämner föräldrarna hur viktigt det är med utvecklingssamtalet och att de får ta upp sina frågor och funderingar runt barnets kamrater i förskolan. Alla föräldrar ville veta om sitt barns relationer och om något är fel eller om barnet har svårt att anpassa sig. En förälder påpekade att hon ville läsa barnets portfolie före utvecklingssamtalet för att ha en gemensam utgångspunkt att prata om i samtalet.

Om jag hade fått läsa portfolien före utvecklingssamtalet hade jag vetat vad jag skulle fråga. Jag har hört från en annan förskola att där får man låna hem portfolien före samtalet för att titta i den det tycker jag att vi borde få också. (Ellen)

En förälder menade att personalen måste arbeta utifrån varje barns behov och se till att ingen blev utanför. Föräldrarna oroade sig mest för mobbing och barn som var utåtagerande och om personalen verkligen såg allt.

Jag vill veta vad som händer så att jag kan hjälpa Emma med sin bearbetning av konflikten. Det är personalens plikt att informera mig vid hämtning om det hänt något under dagen. Här är kommunikationen mellan hem och förskola extra viktig så att ingen kommer i kläm. (Anna)

En förälder pratade om föräldramöten som ett forum att träffa andra föräldrar för att veta vilka de är och få en bra kontakt med de andra föräldrarna. Hon menade vidare att då blir föräldragruppen starkare. De kan hjälpas åt om problem uppstår eller om det är omorganisation på gång, för då är en hel föräldragrupp starkare och kan påverka mer.

Föräldrarna överlag ansåg att informationen runt omorganisationer var knapphändig och mycket bristfällig.

Vid omorganisation och personalförändringar vill föräldrarna ha mer information för att kunna förbereda barnet och familjen på det nya. En förälder menade att barnet ofta hör vad som är på gång men inte förstår och då kan föräldrarna hjälpa till med information om de själva vet vad som ska ske.

Jag går på alla föräldramöten men jag tycker inte personalen behöver dra mål och verksamhetsberättelser för jag litar på att personalen är kompetent och gör sitt jobb. Jag vill hellre prat med de andra föräldrarna så att jag lär känna dem och vet vilka de är när mitt barn vill leka med deras barn. Jag vill vara trygg när jag lämnar Emma till en kompis så att det går bra (Anna)

Alla föräldrarna ansåg att utvecklingssamtal räckte att ha en gång per år men många ville ha tätare om problem uppstod. Insyn i verksamheten vill alla föräldrar ha men de såg inget behov av att påverka verksamhetens utformning.

Antalet gånger de går till skogen kan inte en förälder påverka det måste personalen styra över för de ser barngruppens behov och möjligheter. Jag tycker däremot att barnen borde få gå på gymnastik som de fick tidigare på förskolan.(Anna)

Utvecklingssamtalet skulle innehålla information om barnets vistelse på förskolan och hur det fungerar i grupp. Alla föräldrarna påpekade att barnet hade en egen pärm och att de fick se den på utvecklingssamtalet. En förälder vill läsa pärmen före utvecklingssamtalet för att veta vad hon skulle fråga om. Alla föräldrarna var nöjda över förskolan dokumentation inför utvecklingssamtalet.

Sista samtalet var bra för då fick jag prata ostört med en fröken och habiliterings personal var med. Jag skrev upp alla frågor på ett papper för att inte glömma något och så noterad jag svaren för att kunna återkomma till dem. Habiliteringspersonalen fungerar som ett extra stöd till mig som förälder det känns skönt när man ska diskutera sitt barns utveckling (Petra)

Utvecklingssamtalen upplevdes som bra och att föräldrarna fick en stund att prata ostört med personalen. Föräldrarna vill mest prata om sitt barns utveckling och lärande. De var inte intresserade av att deras barn jämfördes med syskon eller kompisar. Alla föräldrar i mina intervjuer tycker att utvecklingssamtalen är bra och att det oftast räcker med ett samtal per år.

Alla föräldrar var intresserade av barnens pärmar där de tyckte att de fick en god insikt i sitt barns utveckling och lärande. De menade vidare att förskolans aktiviteter blev tydligare och att det var intressant att få ta del av dokumentationen runt dem. Slutligen var föräldrarna nöjda med sina och barnens utvecklingssamtal och att få prata ostört med personalen. Detta ger föräldrarna en delaktighet i förskolans verksamhet samt en möjlighet till påverkan av verksamheten. Alla föräldrar ansåg sig att inte ha några behov att påverka utformningen av verksamheten.

Föräldrarnas upplevelser av den dagliga kontakten i hallen

Här kommer jag att belysa föräldrarnas syn på den dagliga kontakten med förskolan och hur de beskriver tamburkontakten.

Alla föräldrarna pratade om hur hallen i deras förskola var och vad för information de fick där.

Föräldrarna tyckte det var mycket viktigt att en personal mötte ute i hallen. Föräldrarna hade stor förståelse för, om det var en aktivitet just när de kom, att personalen hade svårt att lämna gruppen just då. Föräldrarna pratade om personalens bemötande mot deras barn att det skulle vara positivt.

Hallen är A och O i förskolans bemötande av föräldrar och barn. Hallen är viktig för där känner man sig trygg att lämna och där finns all information om förskolans aktiviteter och mat. Jag pratar med personalen om de behöver veta något och personalen informerar mig om hur dagen varit för Sten när jag hämtar. Jag läser alltid informationstavlan för att kunna prata hemma om förskolan.(Camilla)

En förälder upplevde att det var svårt att prata i hallen för att det var många andra där och att de var stressade till arbete eller att barnen krånglade när de skulle hem. En förälder berättade att hon hade en kontaktbok som personalen och föräldrarna skrev i för att ha en bra kontakt mellan hem och förskola.

Jag tycker det är svårt att prata vid hämtningen och lämningen för det är ofta andra föräldrar där och jag är stressad då är kontaktboken bra (Petra)

Alla föräldrarna upplevde att samarbetet fungerade bra, men att de upptäckte saker som de skulle vilja ändra på som att fröknarna kontrollerade föräldrarnas arbetstid.

Krav från förskolan ansåg de flesta föräldrarna var att de passade tiden och märkte kläder detta togs ofta upp i hallen av personalen.

Jag tycker personalen ställer för stora krav på att passa tiden det känns som om de kollar hur jag arbetar de vet ju att jag ofta är ut på ärenden i mitt arbete men möter jag personalen då så känns det inte bra. (Ellen)

Alla föräldrar var intresserade av den dagliga kontakten i hallen, men hade i bland svårt att prata för att de var stressade. Alla föräldrar var i stort sett nöjda med den dagliga kontakten.

DISKUSSION

Här kommer jag att diskutera mina tolkningar av mitt resultat av denna undersökning om föräldrasamverkan i utvecklingssamtalet och den dagliga kontakten. Jag ska försöka att redogöra för vad föräldrarna tycker med anknytning till litteraturen jag läst.

Föräldrars upplevelser av samverkan och inflytande

I början av 1970-talet skrev Ladberg (1974) en avhandling om föräldrasamverkan, det vill säga cirka tjugofem år före Lpfö 98 men man kan se likheter med det Ladbergs avhandling uttrycker och den nuvarande läroplanen. Likheterna är det att föräldrarna nämns i alla dokumenten/utredningar som en viktig samarbetspartner för att nå en bra utveckling för barnet när det vistas på förskolan.

Utifrån vad föräldrarna sa i intervjuerna så upplever föräldrarna att förskolläraren arbetar för att nå ett ökat samförstånd och att föräldrarna ska få ökad insyn i förskolans pedagogiska arbete. Jag har märkt att ju bättre föräldrasamverkan är desto mer ökar kontakten och förutsättningarna för en bra relation mellan hem och förskola. Föräldrasamverkan ska bidra till att felaktiga föreställningar hos föräldrarna undanröjs. Om felaktiga föreställningar inte minskas hos föräldrarna då kan missförstånd uppstå. Detta påpekades redan i det *Pedagogiska programmet för förskolan* (Socialstyrelsen 1987: 3). Om det finns ett gott samarbete mellan hem och förskola finns förutsättningarna för en ökad föräldrasamverkan och gemensam förståelse för verksamheten och barnets lärande i förskolan (Lpfö98). Gars (2002) menar i sin utredning att föräldrasamverkan handlar om att dela med sig av den information man har beträffande barnet.

Detta sker utifrån båda parter och är ett givande och tagande mellan förskola och föräldrar. I mina intervjuer pratar föräldrarna mycket om hur viktigt det är med information om dagen och om något extra hänt barnet. Föräldrarna vill vidare veta om barnet mår bra eller varit i konflikt under dagen, för att kunna hjälpa barnet att bearbeta sina erfarenheter. *Barnstugeutredningen (SOU 1972: 26), det Pedagogiska programmet för förskolan, (Socialstyrelsen 1987: 3)* och den nuvarande läroplanen *Lpfö 98* resonerar ur liknande synvinklar när det gäller samarbetet mellan hem och förskola

Föräldrasamverkan för barn med behov av särskilt stöd.

Vad är föräldrasamverkan ur ett föräldraperspektiv, det är den kommunikation som sker mellan förskolans personal och föräldrar i arbetet runt det enskilda barnet.

Föräldrarna är ofta intresserade av vad barnet lärt sig, hur det fungerar i gruppen samt om det har kamrater. Några föräldrar som har barn med behov av särskilt stöd oroar sig för det och vill veta om Kalle blivit duktigare på att tala, om det handlar om språkstörning.

Skolverkets (2005) intentioner mot vad Markström (2007) ser i sin utredning stämmer inte med varandra. Markström ser att förskolan fortfarande jämför barn med varandra eller med äldre syskon i utvecklingssamtalet för att tydliggöra barnets utveckling och lärande. Skolverket menar att dokumentationen runt ett barn ska skrivas värderingsfritt och inte innehålla några bedömningar av barnet. Skolverket skriver att barnets lärande och utveckling endast ska jämföras med det enskilda barnet för att se framsteg och ge föräldrarna en bild av deras barns utveckling. Jag tycker att mycket av slutsatserna om dessa samtal går att överföra på utvecklingssamtal i förskolan bland annat hur utrymme skapas i slutet av samtalet för övriga frågor från föräldrar och elever. Enligt Skolverket (2005) får föräldrarna ofta inte den tid de anser sig behöva för att prata om barnets svårigheter eller andra saker som oroar barn och föräldrar. Det beror helt på förskolläraren hur det går med dessa frågor.

När det kommer till barnets lärande och utveckling samt trygghet så pekar läroplanen (Lpfö 98) på miljöns påverkan på barnet och gruppen på förskolan. Där kan resonemanget runt barnets olika behov av stöd komma in, är det miljön eller barnet man ska ändra på? och vad säger föräldrarna om barnets behov. Föräldrarna menar att förskolan i de flesta fall strävar efter en förändring/anpassning av miljön för att barnet ska trivas och fungera på förskolan. De två föräldrar, som har barn med behov av särskilt stöd i förskolan, sa att det var bra att förskolan accepterade deras barn som det var.

Förskolan tycker det är ok att mina barn är annorlunda (Stina).

Alla styrdokument som skrivits sen *Barnstugeutredningen (SOU 1972:26)* pekar på att miljön ska anpassas efter barnets behov och förskolläraren ska bemöta barnet på barnets utvecklingsnivå för att nå ett ökat lärande.

Barn i behov av särskilt stöd och föräldrasamverkan i dessa familjer skiljer sig inte mycket från de andra familjerna. Det som utmärker deras utvecklingssamtal är ofta att det deltar en habiliteringspersonal som stöd till familjen. Detta stöd tyckte familjerna var bra och en mamma har sagt att det är bra att habiliteringspersonalen är med för då kan de ta de svåra frågorna. Hofvendhal (2006) pekade på i sin utredning att föräldrarna ofta fick för lite utrymme i utvecklingssamtalet till övriga frågor, och det tycker jag mig också se i svåra samtal. Då kan habiliteringspersonal vara med och hjälpa till så att de svåra frågorna belyses i utvecklingssamtalet. Skolverket skriver att familjer med barn i svårigheter behöver en bra kontakt med förskolan när utvärdering av arbetet runt det enskilda barnet ska redovisas. Dels ska förskolan se om rätt resurser riktas mot barnet och familjen, men här ska barnets utveckling och lärande också belysas för att se vidare arbete och insatser runt barnet i förskolan (Skolverket 2005). Med föräldrasamverkan för barn som har svårigheter så tycker jag att det är ännu viktigare med en god relation till föräldrarna, för att barnet ska få de bästa förutsättningarna för lärande och utveckling i förskolan

Föräldrars upplevelser av sin dagliga kontakt med förskolan

Gars (2002) tar upp ett intressant resonemang om att förskolläraren försöker fostra föräldern i syftet att de ska fostra sina barn enligt förskolans värderingar och det kan motverka en bra föräldrasamverkan. Förskolläraren korrigerar föräldrarna i deras sätt att ta hand om sina barn i hemmet. Jag tycker mig ha förstått att en del föräldrar upplevt detta med tanke på svaren i intervjuerna. Där en förälder påpekade att fröknarna kontrollerade föräldrarnas arbetstider på ett oacceptabelt sätt.

Jag tycker ibland att det är svårt med lunchen och inarbetad tid. Personalen har svårt med att jag har två timmar lunch och åker hem då och har barnen kvar på förskolan och sånt (Alma)

Detta missgynnar ett bra samarbete mellan hem och förskola och med tanke på vad Lpfö 98 pekar på där förskolan ska arbeta för att främja en bra kontakt mellan hem och förskola. De intervjuade föräldrarna var överlag nöjda med den dagliga kontakten och föräldrasamverkan. Alla föräldrarna ville samverka om barnets trivsel och välbefinnande på förskolan. Föräldrarna ville inte påverka förskollärarens pedagogiska arbete föräldrarna ansåg att personalen utförde sitt uppdrag bra och var kunniga i sitt arbete med barnen. Föräldrarna vill involveras i barnens verksamhet genom information och via den pedagogiska dokumentationen för att få en inblick i barnens liv på förskolan. Här kan man se att Jensens artikel från Danmark, där föräldrarna ville ha mera prat och mindre papper, inte stämmer med de föräldrar jag intervjuat, för de var mycket intresserade av förskolan dokumentation.

Jag kollar på anslagstavlan varje dag föra ta veta vad mina barn gör (Camilla).

Enligt Trost (2005) så är syftet med en kvalitativ studie att man ska uppnå en så stor variation som möjligt. I min studie är homogeniteten av respondenter den att det bara är mammor som har en särskild förtrogenhet med föräldrasamverkan. Om det varit pappor med, hade spridningen förmodligen blivit annorlunda. Men det ska påpekas att det är åtta individer med olika erfarenheter och med olika antal barn i förskolan under olika tidsperioder. Respondenterna har olika lång erfarenhet i kontakten med förskolorna. Med olika tidsperioder menar jag att en del familjer har nästan vuxna barn och en del har barn som fortfarande går på den aktuella förskolan. För att nämna några årtal så är det största barnet fött på slutet av 1980-talet och det yngsta är fött 2002.

Slutord

Föräldrasamverkan och utvecklingssamtal är en intressant och viktig del inom förskolans verksamhet. Undersökningen har gett mig insikt i hur viktigt det är med en bra relation mellan förskola och hem, samt hur föräldrarna uppfattar sin inverkan och påverkan på verksamheten. Det skulle vara intressant att utveckla undersökningen med att undersöka förskollärares upplevelser av föräldrasamverkan och utvecklingssamtal. Man skulle också kunna undersöka om miljö och bemötandet påverkar samverkan mellan hem och förskola. Jag har försökt att beskriva föräldrarnas olika uppfattningar, samt likheterna och olikheter i deras uppfattning om utvecklingssamtalet och föräldrasamverkan. Barn i behov av särskilt stöd och föräldrasamverkan i dessa familjer skiljer sig inte mycket från de andra familjerna.

Nu har jag ju bara intervjuat åtta föräldrar men det kan ge en fingervisning av var svenska föräldrar står i sina tankar om dokumentation och föräldrasamverkan. Föräldrarna pratade om portfolien och nämnde den som en gemensam punkt att utgå från i utvecklingssamtalet. Alla föräldrar uppskattade att få ta del av barnets portfolie och se barnets utveckling och lärande. Det ser jag som att föräldrarna tycker det är bra med pedagogisk dokumentation i förskolan. Föräldrarnas främsta förväntning på förskolan är att deras barn får de grundläggande behoven, så som mat, sömn, och trygghet tillgodosedda och att förskolan ser deras barn som det är. Föräldrarna sa att det var viktigt att förskolan bemöter barnet och föräldrarna bra. Ansvarsfördelningen mellan föräldrar och förskola går in i varandra och då är det viktigt att föräldrar och personal respekterar varandra. Här har jag sett i analysen av mina intervjuer att förskolan ibland upplevs av föräldrarna att ta för stort ansvar och kontrollera föräldrarna. När förskolan ifrågasätter föräldrar eller ska ta upp ett problem som rör det enskilda barnet, så ska förskolläraren på ett konkret och tydligt sätt berätta för föräldrarna men aldrig sära eller kränka.

Jag har också sett att nöjda föräldrar kan berika och förhöja kvalitén på förskolans verksamhet. Genom de berättelser respondenterna delgivet mig om positiva erfarenheter av förskolan. När förskolan samarbetar med föräldrarna i olika aktiviteter så som grillkvällar och utflykter där föräldrar och barn deltagit. Dessa sammankomster ger föräldrarna möjligheter att bilda nätverk runt sitt barn och förskolan för att lättare påverka och ha inflytande.

Alla föräldrar var intresserade av att lära känna de andra föräldrarna för att samarbeta med dem och förskolan om förbättringar och insikt i förskolans verksamhet. Jag tycker att denna uppsats är av stort intresse för att gå vidare i forskningen och se vad föräldrarna vill samverka om.

Jag tycker det är viktigt att förskolläraren ser föräldrarnas kompetens och bemöter dem där de står för bästa möjliga samverkan mellan hem och förskola.

Jag tycker det är intressant att se hur de olika undersökningarna som Gars (2002) och Markström (2007) gjort. De pekar på hur pedagogisk dokumentation kan bidra till en bra möjlighet för föräldrasamverkan. I litteraturen saknas det forskning runt pedagogisk dokumentation i förhållandet till relationen mellan föräldrar och förskola, men det finns liknade undersökningar från skolan. Jag tänker främst på Anderssons (2004) undersökningar som till största delen är gjorda på skolor men där resultatet går att överföra till förskolan. Undersökningar om IUP är ofta gjorda på skolor, en av dem är Öhlmèrs (2004) utredning om åtgärdsprogram också den skriven utifrån skolans miljö. Men även denna undersökning är användbar på förskolan där man har stor nytta av både IUP och åtgärdsprogram till barnen. Åtgärdsprogram har ett stort användningsområde när det gäller barn i behov av särskilt stöd. Jag tycker pedagogisk dokumentation har ett stort värde för förskolans arbete runt barnen och utvecklingen för det enskilda barnet samt gruppens utveckling.

Referenser

- Andersson, I (2004) *Lysna på föräldrarna* Högskolan i Stockholm
- Andersson, I (1999) *Samverkan för barn som behöver* Stockholm HLS förlag
- Backman, J (1998) *Rapporter och uppsatser* Lund studentlitteratur
- Bjurwill, C (2001) *A, B, C och D vägledning för studenter som skriver akademiska uppsatser* Lund studentlitteratur
- Ehn, B (1983) *Ska vi leka tiger? Daghems liv ur kulturell synvinkel* Stockholm Liber
- Eliasson, R (1995) *Forskningsetik och perspektiv val* Lund studentlitteratur
- Hofendahl, J (2006) *Riskabla samtal* Linköpings universitet
- Gars, C (2002) *Delad vårdnad? Föräldraskap och förskolläraryuppgift i den offentliga barndomen* HLS förlag Lärare högskolan i Stockholm
- Gars, C (2006) *Utvecklingssamtal – en berättelse om barn föräldrar och förskollärare* Stockholm HLS förlag
- Hellström, A (1986) *Ungar är olika* Utbildningsförlaget Stockholm
- Jensen VB (24/2003) Dokumentation; *Børneliv i mapper artikel* i Børn & unge www.bupl.dk
- Kvale, S (1997) *Den kvalitativa forsknings intervjun* studentlitteratur
- Ladberg, G (1974) *Daghem förvaringsplats eller barnmiljö?* Prisma Uppsala
- Ljungblad, A (2003) *Att möta barns olikheter åtgärdsprogram och matematik* Argument
- Markström, A-M (2007) *Att förstå förskolans –vardagslivets institutionella ansikte* Studentlitteratur
- Olsson; I (Vt.2001) D- uppsats *Föräldrainflytande i förskolan och skolan* Karlstads universitet
- Patel, R och Davidson, B (2003) *Forsknings metodikens grunder* studentlitteratur Lund
- Person, J och Sjöblom, D (2004) ”... tycker inte föräldrarna om mig så tycker inte barnen om mig heller...” C- uppsats Norrköping Linköpings universitet
- Trost, J *Kvalitativa intervjuer* (1 993,2005) Studentlitteratur
- Taguchi H L (1997) *Varför pedagogisk dokumentation* HLS förlag Stockholm
- Öhlmér I (2004) *Åtgärdsprogram- Ett verktyg i skolans vardag*. Västerås IÖ RESPONS

Offentliga tryck

- Skolverket *statistik om förskolan 2007-10-06* senast granskad: 15 januari, 2007
- Socialstyrelsen (1987:3) *Pedagogiskt program för förskolan* Stockholm socialstyrelsen
- Läroplan för förskolan* (1998) Lpfö 98

Skolverket (2005) Allmänna råd och kommentarer för *Kvalité i förskolan* Stockholm skolverket.

Statens offentliga utredningar Ds: 2 003:46 ”*Var- dags – inflytande i förskola, skola och vuxenutbildning*”

Vetenskapsrådet *Forskningsetiska principer Inom humanistisk -samhällsvetenskaplig forskning* (1990)

SOU 1 972:26 Förskolan (Del1) Stockholm: Socialdepartementet *Barnstugeutredningen*

Skolverket (2006) Allmänna råd och kommentarer *För arbetet med att främja likabehandling*

Stockholm skolverket www.skolverket.se

Bilaga

Bilaga 1 frågor till föräldrarna

Föräldrar frågor till C-opsats om föräldrasamverkan i förskolan

1. Berätta om dina erfarenheter av att ha barn i förskolan? Ge konkreta exempel.
2. Vilken roll tycker du att förskolan har för ditt barn? Borde ha? Vilka krav och förväntningar har du på förskolan?
3. Vilka krav och förväntningar ställer förskolan på dig och ditt barn?
4. Hur skulle du vilja att kontakten mellan hem och förskola fungerade? Och vad behöver ni samarbetat om.
5. Hur fungerar det idag? Vad är bra och dåligt ge exempel? Har du några önskemål?
6. När var du på utvecklingssamtal senast? Hur upplevde du det samtalet? ge konkreta exempel. Vad talade ni om? Och hade du förberett dig? Hur skulle du vilja att samtalen ser ut och vad skulle ni då prata om. Om du var förskollärare hur skulle du lägga upp samtalen?
7. Får du tadel av den pedagogiska dokumentationen och i så fall hur ger det dig möjligheter till samverkan och på verkan av ditt barns verksamhet?

